

TARTU ÜLIKOOL

Spordipedagoogika ja treeninguõpetuse instituut

René Sepp

Koduväljakueelis korvpallis

Home court advantage in basketball

Bakalaureusetöö

Kehalise kasvatuse ja spordi õppekava

Juhendaja:

Õpetaja T. Kandimaa

Tartu 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS 3

1. KODUVÄLJAKUEELISE DEFINITSIOON JA OLEMASOLU 4

 1.1. Koduväljakueelise tõestus erinevates sportmängudes 4

 1.2. Koduväljakueelise tõestus korvpallis statistiliste näitajate põhjal 5

 1.3. Koduväljakueelise tõestus korvpallis veerandaegade skooride põhjal 5

2. ERINEVAD KODUVÄLJAKUEELIST MÕJUTAVAD FAKTORID 7

 2.1. Mängu asukoha faktorid 7

 2.2. Sportlaste, treenerite ja kohtunike psühholoogilise ja käitumusliku seisundi muutused mängu asukoha faktorite mõjul 8

3. TERRITOORIUMI KAITSMINE 10

 3.1. Koduväljakueelise erinevused Euroopa riikide korvpalli- ja jalgpalliliigade näitel 10

 3.2. Koduväljakueelise võrdlus pealinnade ja teiste regioonide vahel 12

 3.3. Koduväljakueelise võrdlus naiste ja meeste vahel 13

4. KODUVÄLJAKUEELIS ERINEVA TASEMEGA VÕISTLUSTEL 15

 4.1. Kodus mängimise eelis erineva tasemega veepalliliigades 15

 4.2. Koduväljakueelis erineva tasemega korvpalliliigades 15

5. PUBLIKU MÕJU KODUVÄLJAKUEELISELE 17

 5.1. Areeni täituvus ja koduväljakueelis sportmängudes 17

 5.2. Publiku absoluutarvu ja areeni täituvuse kasv ning selle mõju koduväljakueelisele korvpallis. 17

 5.3. Publiku poolehoid ja selle mõju koduväljakueelisele 19

 5.4. Publiku häälekus ning selle mõju kohtunike tegevusele 19

6. KOHTUNIKE OTSUSTE MÕJU KODUVÄLJAKUEELISELE 21

 6.1. Jalgpallikohtunike otsuste mõju koduväljakueelisele 21

 6.2. Korvpallikohtunike otsuste mõju koduväljakueelisele 21

KOKKUVÕTE 23

KASUTATUD KIRJANDUS 24

SUMMARY 27

SISSEJUHATUS

Korvpallis ja ka teistes võistkondlikes pallimängudes toimuvad vastasseisud enamasti ühe meeskonna koduväljakul ning teine on külalisvõistkonnaks. Tihti räägitakse nagu kodus mängival võistkonnal oleks mingi eelis. Eeldatakse, et tugevad meeskonnad võidavad oma platsil nõrgemaid kindlalt ning vastupidi, et kehvematel võistkondadel on kodus ka paremate vastu võimalus. Samuti eelistatakse võrdsete heitluses pigem koduväljakul mängivat võistkonda.

Nii ongi välja kujunenud termin – koduväljakueelis. Siit ka teema valik: on huvitav teada saada, kas selline nähtus reaalselt eksisteerib ning kas see on teaduslikult tõestatud. Seda eelkõige korvpalli, aga ka teiste sportmängude, puhul. Samuti on põnev uurida, millised erinevad faktorid koduväljakueelist mõjutavad ning kuidas need seda teevad.

Seega on bakalaureusetöö eesmärgiks tõestada koduväljakueelise olemasolu korvpallis ning välja tuua tegurid, mis mõjutavad koduväljakueelist selles pallimängus. Erinevate faktorite analüüsimisel on eesmärgiks selgitada, kuidas need avaldavad mõju korvpallikohtumiste tulemustele.

Märksõnad: koduväljakueelis, korvpall, mängu asukoha faktorid

Keywords: home court advantage, basketball, game location factors

1. KODUVÄLJAKUEELISE DEFINITSIOON JA OLEMASOLU

Courneya & Carron (1992) andsid koduväljakueelisele definitsiooni - termin, mis iseloomustab järjekindlaid tulemusi, mis näitavad, et spordis võidavad üle 50% mängu koduvõistkonnad.

1.1. Koduväljakueelise tõestus erinevates sportmängudes

Siinkohal saab välja tuua hiiglasliku teadustöö, mis baseerus enam kui 400 000 mängul ja viiel erineval spordialal: pesapall, jäähoki, ameerika jalgpall, korvpall, jalgpall. Tulemused, millest varaseimad pärinesid 1876. aastast, näitasid, et igas võistkondlikus sportmängus esines koduväljakueelis. Korvpalli puhul analüüsiti National Basketball Association (NBA) kohtumisi ning selgus, et läbi aegade on koduväljakueelis selle liiga puhul olnud väga kõikumine. Kui 1950. aastal oli see lausa 74.9%, siis sellele järgnes mitmeid tõuse ja langusi, aga alla 55% ei ole see kunagi kukkunud (R. Pollard & G. Pollard, 2005).

Teine suur uuring, mis kinnitab koduväljakueelist sportmängudes, korraldati Hispaanias. See hõlmas endas 9472 mängu ning üheksat spordiala: pesapall, korvpall, käsipall, saali jalgpall, rullisuhoki, ragbi, jalgpall, võrkpall ja veepall. Tulemused näitasid, et ka selles analüüsis esines kõikides sportmängudes koduväljakueelis. Madalaim tulemus oli näiteks võrkpallis (55.7%) ja kõrgeim ragbis (67%) (Gomez et al., 2011).

Nende kahe uurimustöö põhjal võib väita, et nähtus nimega koduväljakueelis tõesti eksisteerib võistkondlikes sportmängudes ning koduväljakul mängivad võistkonnad võidavad enam kui 50% kohtumistest (Gomez et al., 2011; R. Pollard & G. Pollard, 2005). Kusjuures tulemused alade vahel on üsna erinevad (Gomez et al., 2011). Korvpalli puhul on näitajad samuti väga varieeruvad. Nii selgub Euroopa näitel, et hooaegadel 2009/2010 kuni 2011/2012 erines koduväljakueelis riikide korvpalliliigade vahel oluliselt: madalaim tulemus oli kõigest 50.65% ja kõrgeim 72.75% (Pollard & Gomez, 2013). Korvpalliliigas NBA oli aastatel 1990 kuni 2007 peetud kohtumistes sama näitaja keskmiselt 60.8% (Trandel & Maxcy, 2011).

1.2. Koduväljakueelise tõestus korvpallis statistiliste näitajate põhjal

Samuti kinnitab koduväljakueelise esinemist korvpallis statistiline analüüs, mis viidi läbi Hispaania liiga 2007/2008 aasta hooaja mängude põhjal. Uuriti erinevaid statistilisi näitajaid, mis võrdlesid omavahel kodu- ja võõrsilmeeskondi. Hooaja keskmised tulemused näitasid, et kodupubliku ees mängides on võistkonnad vastastest oluliselt paremad lauavõitluses, kahepunktivisete tabavuses, viskeblokeeringutes ja resultatiivsetes söötudes. Samuti sooritati külalisvõistkondadest rohkem pealtpanekuid (Garcia et al., 2009).

Samasugune mängude statistiliste näitajate analüüs viidi läbi Brasiilias, kus vaatluse all oli 606 mängu Sao Paulo meistrivõistlustelt. Võrreldi kodu- ja võõrsilvõistkondade keskmisi näitajaid järgmistes kategooriates: tabatud kolmepunktivisked, sooritatud kolmepunktivisked, kolmepunktivisete tabavus, tabatud kahepunktivisked, sooritatud kahepunktivisked, kahepunktivisete tabavus, tabatud vabavisked, sooritatud vabavisked, vabavisete tabavus, ründelauapallid, kaitselauapallid, lauapallid kokku, resultatiivsed söödud, vaheltlõiked, viskeblokeeringud, pallikaotused, vead. Selgus, et kodus mängivad meeskonnad on külalisvõistkondadest märgatavalt paremad peaaegu kõikides statistilistes näitajates. Ainsateks erinevusteks olid sooritatud kahepunktivisete arv ning teenitud ja tabatud vabavisete kogus, mis olid kohalikel ja külalistel üsna võrdsed (De Rose Junior, 2004).

Tähtsaimad statistilised näitajad, mis eraldasid paremaid ja kehvemaid meeskondi Hispaania liigas kuue hooaja (2000/2001 – 2005/2006) vältel kõige rohkem, olid resultatiivsed söödud, vaheltlõiked ning viskeblokeeringud (Ibanez et al., 2008). Nendes kategooriates olid vastastest oluliselt edukamad ka koduvõistkonnad (De Rose Junior, 2004; Garcia et al., 2009).

1.3. Koduväljakueelise tõestus korvpallis veerandaegade skooride põhjal

Jones (2007) uuris kodu- ja võõrsilmeeskondade keskmisi punktiskoori veerandaegade kaupa korvpalliliigas NBA kahe hooaja (2002/03 – 2003/04) vältel. Selgus, et kõikidel neljandikel viskasid kodus mängivad võistkonnad keskmiselt rohkem punkte ning seda mõlema hooaja põhjal. Kusjuures huvitav on see, et kohtumise alguses on kodumeeskondadel suurem eelis ning mängu edenedes see kahaneb.

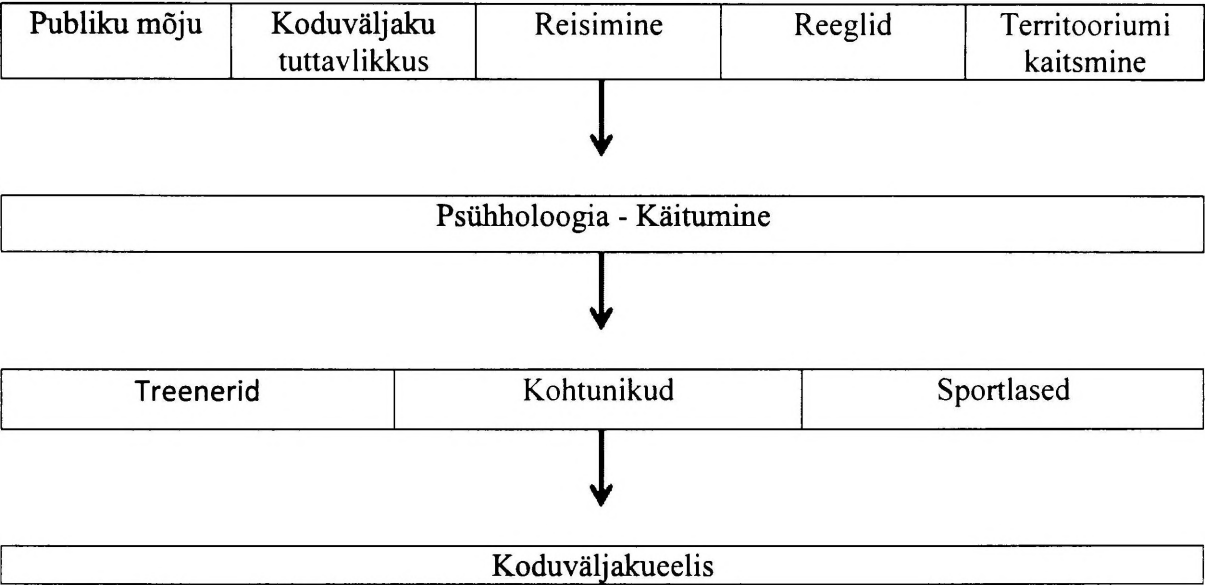
Tabel 1. Keskmised punktiskoorid kodu- ja võõrsilvõistkondadel ning nende vahe korvpalliliigas NBA veerandaegade kaupa (Jones, 2007).

	Hooaeg 2002/03			Hooaeg 2003/04		
Veerandaeg	Kodu	Võõrsil	Vahe	Kodu	Võõrsil	vahe
I	24.8	23.3	1.47	24.1	23.0	1.09
II	24.1	22.9	1.14	23.7	22.7	1.00
III	23.8	22.9	0.88	23.5	22.6	0.91
IV	23.6	23.2	0.35	23.2	22.7	0.56

2. ERINEVAD KODUVÄLJAKUEELIST MÕJUTAVAD FAKTORID

Courneya & Carron (1992) tõid välja põhilised hüpoteetilised mängu asukoha faktorid, mis võivad põhjustada koduväljakueelist: 1. publiku mõju; 2. koduväljaku tutvavlikkus; 3. reisimine; 4. reeglid. Legaz-Arrese et al. (2013) lisasid viienda teguri – territooriumi kaitsmine. Need viis faktorit võivad omakorda mõjutada sportlaste, treenerite ja kohtunike psüühilist ning käitumuslikku seisundit (Courneya & Carron, 1992; Legaz-Arrese et al., 2013).

Tabel 2. Legaz-Arrese et al. (2013) hüpoteetilised faktorid koduväljakueelise kohta.

2.1. Mängu asukoha faktorid

Publik kajastab endast positiivset sotsiaalset tuge, mida kodumeeskond oma poolehoidjatelt saab (Courneya & Carron, 1992). Carron & Paradis (2014) avaldasid hüpoteesid, mille kohaselt ei avalda publiku absoluutarv ega selle käitumine koduväljakueelisele järjekindlat mõju. Kolmas hüpotees väidab, et mida tihedamalt rahvas tribüünidel asetseb, seda suurem on koduväljakueelis (Carron & Paradis, 2014).

Koduväljaku tutvavlikkus tähendab seda, et koduvõistkonnad on tundma õppinud oma platsi tingimusi (Courneya & Carron, 1992). Koduväljak, mille omadused ja ümbrus on

tuttavad, võib anda eelise kohtumiseks (Pollard, 2008). Uuele areenile kolimine võib koduplatsieelist kahandada. Seda kinnitab uuring, mis näitab, et pesapallis, korvpallis ning jäähokis langeb võistkondade keskmine võiduprotsent kodus, kui on kolitud uuele väljakule (Pollard, 2002).

On võimalus, et reisimine põhjustab füüsilist ja vaimset väsimust ning katkestust rutiinsest tegevusest, mis omakord tekitavad võimalikku kahju võõrsilvõistkonnale ehk loovad soodsa olukorra koduväljakueelise tekkimiseks (Counrneya & Carron, 1992). Teised hüpoteesid väidavad, et võistlusteisi pikkus ning ajaline kestus ei avalda korvpallis külalisvõistkondadele kahju (Carron & Paradis, 2014).

Reeglite puhul võib märkida, et mõnel spordialal (pesapallis) esineb olukord, kus koduvõistkond on tänu määrustele eelisseisus (Counrneya & Carron, 1992). Korvpallis selliseid reegleid ei ole.

Territooriumi kaitsmine tähendab seda, et loomad ja ka inimesed reageerivad sellele, kui nende valdustesse tungitakse. Territooriumi kaitsmine on paremini välja kujunenud aladel, kus läbi ajaloo on rohkelt sõdu peetud. Tänapäeval võib selline nähtus avalduda spordis (Pollard, 2008).

2.2. Sportlaste, treenerite ja kohtunike psühholoogilise ja käitumusliku seisundi muutused mängu asukoha faktorite mõjul

Eelnevalt käsitletud viis mängu asukoha faktorit võivad omakorda mõjutada kohtumises osalevate võistlejate, treenerite ning kohtunike psühholoogilist ja käitumuslikku seisundit (Counrneya & Carron, 1992; Legaz-Arrese et al., 2013).

On loogiline, et korvpallurid (sportlased) tunnevad end enne kodumänge enesekindlamalt ja neid valdavad positiivsemad emotsioonid kui võõrsilmängude eel (Carron & Paradis, 2014). Käitumisseisundi muutusena saab välja tuua olukorra, kus kaotusseisus olev koduväljakul võistlev sportlane hakkab rohkem pingutama (Counrneya & Carron, 1992). Carron et al. (2005) väitsid, et mängu asukoht võib mõjutada ka sportlaste füsioloogilist seisundit. Seda kinnitab Neave'i ja Wolfsoni (2003) avastus, mis näitas, et meesjalgpallurite sülje testosteroonitase on enne kodumänge kõrgem kui väliskohtumiste eel.

Treenerite puhul on võimalik, et mängu asukoha faktorite poolt mõjutatud psüühiline ja käitumuslik seisund toovad endaga kaasa strateegilisi ning taktikalisi otsuseid (Courneya & Carron, 1992; Legaz-Arrese et al., 2013). Tõenäoliselt kasutavad treenerid koduväljakul agressiivsemat taktikat (Carron & Paradis, 2014).

Kohtunike psühholoogilist seisundit võib mõjutada kohalik publik, mis viib õigusemõistjad olukorda, kus tehakse koduväljakul mängivale võistkonnale soosivaid otsuseid (Courneya & Carron, 1992; Carron & Paradis, 2014). Samas leidsid Carron et al. (2005), et kohtunikud ei tohiks mõjutada koduväljakueelist, sest nende puhul ei saa rääkida kodu- ja võõrsilstaatusesest.

3. TERRITOORIUMI KAITSMINE

Territooriumi kaitsmine tähendab ajaloolises mõistes seda, et vaenlase tegevusele oma aladel reageeritakse koheselt ning ei lasta võõrastel enda territooriumil laastamistööd teha. Järgnevalt kontrollin hüpoteesi, mis ütleb, et ajalooliselt konfliktsetes piirkondades on territooriumi kaitsmine paremini välja kujunenud ning seetõttu võib neil aladel esineda suurem koduväljakueelis sportmängudes (Pollard, 2008).

3.1. Koduväljakueelise erinevused Euroopa riikide korvpalli- ja jalgpalliliigade näitel

Pollard & Gomez (2013) võrdlesid koduväljakueelist korvpallis 35 Euroopa riigi põhjal. Kokku analüüsiti 17 099 mängu ja seda kolme hooaja vältel: 2009/2010 kuni 2011/2012. Tulemustest selgus, et väga kõrge koduväljakueelis avaldus Balkanimaade korvpalliliigade hulgas. Bosnia ja Hertsegoviinas, mis oli ka tabeli liider, oli koduväljakueelis lausa 72.75% ehk selles riigis võitsid oma platsil mängivad võistkonnad peaaegu $\frac{3}{4}$ kohtumistest. Horvaatia korvpalliliigas oli vastav näitaja 70.34%, Serbias 63.67%, Montenegros 62.96% ja Makedoonias 61.97%, mis kõik ületasid terve uuringu keskmise tulemuse, milleks oli 60.7%. Madalamad tulemused esinesid näiteks Balti riikides (Läti kohta andmed puuduvad). Leedus oli tulemuseks 57.88% ning Eestis kõigest 51.63%. Veel tuleb märkida, et kõikide riikide korvpalliliigades, mis uuringusse olid kaasatud, esines koduväljakueelis.

Sellised tulemused on väga sarnased samasuguse uuringuga, mis korraldati jalgpalli kohta. Ka seal esines kõrgeim koduväljakueelis Bosnia ja Hertsegoviina liigas, kus see ulatus 78.95 protsendini ning järgmised viis riiki tabelis olid samuti Balkanimaad – Albaania, Bulgaaria, Serbia, Rumeenia, Makedoonia. Madalamad tulemused esinesid jällegi Leedus (53.71%) ja Eestis (53.04%). Kui korvpallis esines koduväljakueelis Euroopas kõikide riikide liigades, siis jalgpalli puhul erines teistest ainult Andorra liiga, kus koduväljakueelist ei tuvastatud (Pollard, 2006).

Tabel 3. Koduväljakueelise erinevused Euroopa korvpalliliigades (Pollard & Gomez, 2013).

Riik	Koduvõistkonna võit	Võõrsilvõistkonna võit	Koduväljakueelis (%)
Bosnia ja Hertsegoviina	323	121	72.75
Horvaatia	204	86	70.34
Slovakkia	375	169	68.93
Belgia	283	148	65.66
Kreeka	341	179	65.58
Hispaania	600	318	65.36
Itaalia	466	255	64.63
Serbia	347	198	63.67
Montenegro	170	100	62.96
Saksamaa	576	342	62.75
Rumeenia	429	261	62.17
Makedoonia	145	89	61.97
Ungari	337	209	61.72
Rootsi	356	224	61.38
Soome	459	289	61.36
Prantsusmaa	439	281	60.97
Suurbritannia	363	234	60.80
Bulgaaria	203	133	60.42
Ukraina	463	304	60.37
Albaania	90	60	60.00
Portugal	237	159	59.85
Kosovo	200	136	59.52
Sveits	240	168	58.82
Türgi	423	297	58.75
Poola	276	194	58.72
Tsehhi	325	231	58.45
Leedu	257	187	57.88
Venemaa	171	126	57.58
Iisrael	217	160	57.56
Austria	211	163	56.42
Sloveenia	165	129	56.12
Holland	259	213	54.87
Valgevene	166	142	53.90
Eesti	190	178	51.63
Gruusia	157	153	50.65

Käsitletud uuringud näitavad, et nii korvpallis kui jalgpallis esineb eriti kõrge koduväljakueelis Balkanimaades (Pollard, 2006; Pollard & Gomez, 2013). See võib olla

põhjustatud sellest, et antud regioon on läbi aegade olnud suurte sõjaliste konfliktide asukohaks. Balkanimaad kannatasid pikalt türklaste okupatsiooni all ning sellele on järgnenud Balkani Sõjad ja mõlemad Maailmasõjad (Pollard, 2006).

3.2. Koduväljakueelise võrdlus pealinnade ja teiste regioonide vahel

Pealinnad on tavaliselt väga suured ja kosmopoliitsed kohad, kus elab palju erinevat rahvast, kes on sinna rännanud nii maakohtadest kui mujalt riikidest. See toob endaga kaasa multikultuurse keskkonna ning loob olukorra, kus kogukondadel on nõrgem osatähtsus kui väiksemates paikades. Need tegurid võivad põhjustavad olukorra, kus pealinnades elavatel inimestel on aja jooksul vähenenud territooriumi kaitsmise instinkt (Gomez & Pollard, 2011).

Gomez & Pollard (2011) avaldasid vastavasisulise uuringu, kus lõppkokkuvõttes toodi välja seitsme riigi (Bulgaaria, Kreeka, Leedu, Rumeenia, Venemaa, Hispaania, Türgi) pealinnade korvpallimeeskondade koduväljakueelis võrdluses sama maa teiste paikade võistkondadega. Kokku analüüsiti 7432 mängu ja see hõlmas 159 võistkonda. Tulemused koguti iga liiga puhul kuue hooaja peale: 2003/2004 kuni 2008/2009. Tähelepanu tuleb juhtida veel sellele, et Türgist ja Hispaaniast lisati uuringusse veel üks suurlinn: Istanbul ning Barcelona.

Tulemustest selgus, et kõikides analüüsis osalenud riikide korvpalliliigades esines koduväljakueelis ja seda iga hooaja vältel. Kõikide hooegade peale oli kõrgeim keskmine koduväljakueelis Rumeenia korvpalliliigas – 65.10% ja madalaim Leedus – 56.13% (Gomez & Pollard, 2011).

Järgnevalt saab uuringust teada, et kõikides riikides, mille korvpalliliigasid analüüsiti, esines seaduspärasus, et koduväljakueelis oli pealinnades (samuti Istanbulis ja Barcelonas) madalam kui mujal regioonides. Käsitletud linnadest oli koduväljakueelis kõrgeim Ateenas (63.51%), kus selline nähtus ületas ainukesena 60% tähise. Madalamad olid tulemused Moskvast (53.19%), Ankaras (55.22%), Sofias (55.30%) ja Vilniuses (55.40%). Kui aga aluseks võtta protsentuaalne vahe pealinnade ning muude regioonide koduväljakueelise võrdluses, siis suurim erinevus avaldus Bulgaarias – 11.88%. Tegelikult leiti kõikide riikide puhul, välja arvatud Leedu, et pealinnades esineb märkmisväärselt väiksem koduväljakueelis kui riigi teistes paikades. Leedus oli vahe ainult 1.34% ehk oma platsil mängimise eelis oli

üsna madalal tasemel nii Vilniuses kui ka mujal riigis. Uuringu keskmine tulemus kõikide käsitletud riikide peale oli 7.24 % (Gomez & Pollard, 2011).

Tabel 4. Koduväljakueelise võrdlus korvpallis pealinnade ja teiste regioonide vahel (Gomez & Pollard, 2011).

Pealinn (Riik)	Koduväljakueelis pealinnas (%)	Koduväljakueelis mujal riigis (%)	Koduväljakueelise erinevus (%)
Ankara (Türgi)	55.22	64.73	9.51
Istanbul (Türgi)	57.16	64.73	7.37
Ateena (Kreeka)	63.51	73.10	9.59
Bukarest (Rumeenia)	59.49	69.34	9.85
Madriid (Hispaania)	58.79	64.37	5.58
Barcelona(Hispaania)	58.24	64.37	6.13
Moskva (Venemaa)	53.19	64.07	10.88
Sofia (Bulgaaria)	55.30	67.18	11.88
Vilnius (Leedu)	55.40	56.74	1.34
Kõik riigid	58.29	65.53	7.24

Seda, et pealinnades on koduväljakueelis madalam kui mujal riigis, kinnitab ka artikkel, mis on kajastab vastavaid tulemusi nelja maa jalgpalliliigade näitel. Roomas, Madriidis, Lissabonis ning Pariisis esines madalam koduväljakueelis kui teistes piirkondades samas riigis. Siinkohal tuleb mainida, et erinevused jalgpalli kohta korraldatud uuringus olid oluliselt väiksemad kui korvpalli puhul. Ainuke märkimisväärne vahe esines Prantsusmaal, kus Pariisis oli koduväljakueelis 5.04% madalam kui mujal riigis (Pollard & Gomez, 2009).

3.3. Koduväljakueelise võrdlus naiste ja meeste vahel

Neave ja Wolfson (2003) avaldasid, et meesjalgpalluritel on enne kodumänge testosteroonitase kõrgem kui enne väliskohtumisi. Samasugust nähtust ei ole leitud naiste puhul. Tõenäoliselt on kõrge testosteroonitase seotud agressiivse käitumisega ning suurenenud territooriumi kaitsmise instinktiga, mis on spordis väga tähtsad (Legaz-Arrese et al., 2013).

Naiste ja meeste koduväljakueelist võrdlesid Pollard & Gomez (2014) artiklis, mis analüüsis mõlema soo Euroopa jalgpalliliigasid riikide kaupa. Kokku uuriti 26 erineva riigi liigade tulemusi. Selgus, et kõikides käsitletud maades esines naiste jalgpalliliigas koduväljakueelis, kuid alati oli see madalam, kui sama riigi meeste liiga näitaja. Huvitaval kombel erinesid tulemused kõige vähem Eestis, Fääri saartel, Soomes, Islandil, Leedus ja Rootsis, mis asuvad Põhja-Euroopas. Kõikide nende riikide puhul erines koduväljakueelis naiste ja meeste vahel alla 2%. Kõige suuremad vahed esinesid Austrias (13.49%), Itaalias (10.40%), Inglismaal (10.36%) ning Tsehhis (10.15%). Keskmiselt oli meeste jalgpalliliigades koduväljakueelis 5.80% kõrgem kui naiste mesitrivõistlustel.

Teine sarnane uuring korraldati Hispaanias veepalli põhjal. Käsitleti nelja hooaega ning nii meeste kui naiste puhul esimest ja teist divisjoni. Seega analüüsiti kokku nelja erinevat liigat ning nende kohtumisi. Meeste esiliiga puhul oli kõikide hooegade keskmine kodus mängimise eelis 56.59%, teises divisjonis oli vastav tulemus 60.61%. Naiste liigades avaldusid madalamad tulemused – esiliigas 52.11% ning teises divisjonis 55.30% (Prieto et al., 2013).

Kaks viimast uurimustööd näitavad, et mehed suudavad sportmängudes kodus mängimise eelist paremini ära kasutada kui nõrgema soo esindajad (Pollard & Gomez, 2014; Prieto et al., 2013). Korvpalli kohta vastaval teemal märkimisväärsed teadustööd avaldatud ei ole, seega tasuks seda kindlasti uurida.

4. KODUVÄLJAKUEELIS ERINEVA TASEMEGA VÕISTLUSTEL

4.1. Kodus mängimise eelis erineva tasemega veepalliliigades

Eelmises peatükis käsitletud veepalli uuringu tulemused on huvitavad veel seepärast, et saab võrrelda kodus mängimise eelist erineva tasemega võistlustel. Nii selgubki, et Hispaanias esineb nii naiste kui meeste veepallis olukord, kus madalama tasemega liigas on koduvõistkondadel parem võiduprotsent kui kõrgemas divisjonis. Kusjuures vahed olid üsna sarnased – meeste teises divisjonis oli see nelja hooaja peale 4% suurem kui esiliigas. Nõrgema soo esindajate puhul oli madalamas liigas keskmine võiduprotsent kodus pisut üle 3% parem kui kõrgemal tasemel (Prieto et al., 2013).

Tabel 5. Kodus mängimise eelise võrdlus erineva tasemega Hispaania veepalliliigades (Prieto et al., 2013).

Sugu	Liiga	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	Kõikide hooegade keskmine
Meeste	Esiliiga	53.11%	58.51%	57.22%	57.40%	56.59%
Meeste	Teine liiga	59.85%	63.21%	57.77%	61.60%	60.61%
Naiste	Esiliiga	52.69%	50.77%	51.14%	53.83%	52.11%
Naiste	Teine liiga	50.91%	61.21%	55.17%	53.90%	55.30%

4.2. Koduväljakueelis erineva tasemega korvpalliliigades

Sarnane seaduspära on olemas ka korvpallis, kui võtta aluseks 2008/2009 hooaja põhjal korraldatud uuring, milles võrreldi kolme erineva tasemega võistlust. Analüüsiti Aadria liiga ja Euroliiga tulemusi, kuid viimase puhul jagati turniir kaheks faasiks – põhihooaeg ehk alagrupimängud ning TOP 16 kohtumised. Alagrupimängudes on üldine tase madalam, sest 16 parima hulka pääsevad ainult tugevaimad võistkonnad ning nõrgemad klubid on selleks ajaks turniirilt välja langenud. Seega kõige madalam tase on Aadria liigas, sellele järgneb Euroliiga põhiturniir ja tugevaimaks saab pidada Euroliiga TOP 16 mängu (Pojskic et al., 2011).

Tulemustest selgub, et kõrgeim koduväljakueelis (66.85%) esines sel hooajal Aadria liigas, kus 181 kohtumisest võitsid 121 oma väljakul mängivad võistkonnad. Üsna sarnane oli näitaja Euroliiga alagrupiturniiril (66.10%). Selgelt erineva tulemise andsid Euroliiga TOP 16 kohtumised, kus 48 mängust võitsid kodumeeskonnad 28, mis teeb koduväljakueeliseks 58.33%. Seega näitab uurimustöö, et mida tugevam on turniiri/võistluse tase korvpallis, seda madalam on kodus mängimise eelis (Pojskic et al., 2011).

Tabel 6. Koduväljakueelise võrdlus kolme erineva tasemega korvpalliliiga vahel (Pojskic et al., 2011).

Liiga	Mängude arv	Kodumeeskonna võite	Koduväljakueelis
Euroliiga põhihooaeg	118	78	66.10%
Aadria liiga	181	121	66.85%
Euroliiga TOP 16	48	28	58.33%

Pojskic et al. (2011) uuringu põhjal välja tulnud numbrid, mis näitavad Aadria liigas kõrget koduväljakueelist, ei ole üllatavad. Aadria liigas mängivad enamasti Balkanimaade riikide (Bosnia ja Hertsegoviina, Horvaatia, Montenegro, Serbia, Makedoonia) klubid. Kõikide nende riikide meistrivõistlustel esines väga kõrge koduväljakueelis (Pollard & Gomez, 2013).

5. PUBLIKU MÕJU KODUVÄLJAKUEELISELE

Publik kajastab endast positiivset sotsiaalset tuge, mida kodumeeskond oma poolehoidjatele saab (Courneya & Carron, 1992). Carron & Paradis (2014) töid välja järgnevad hüpoteesid publiku ja koduväljakueelise seose kohta: 1. Mida tihedamalt rahvas tribüünidel asetseb, seda suurem on koduväljakueelis; 2. Pealtvaatajate absoluutarvu kasv ei paranda koduväljakul mängiva meeskonna võimalusi.

5.1. Areeni täituvus ja koduväljakueelis sportmängudes

Hooaegadel 1996/97 ja 1997/98 oli korvpalliliigas NBA saalide täituvus küllastajatega keskmiselt 90%, mis tähendab, et publik paikneb saalis väga tihedalt. Pesapalliliigas Major League Baseball (MLB) oli sama näitaja hooajal 1996/97 kõigest 56%, kuigi keskmiselt külastas selle liiga mängu 10 000 inimest rohkem kui korvpalliliiga kohtumisi. Koduväljakueelis NBA puhul oli 58.4% ning MLB puhul 54.2% (Smith et al., 2003).

Kuigi tegu on erinevate aladega, siis näitavad välja toodud numbrid, et sportmängudes on koduväljakueelise seisukohalt tähtsam areeni istekohtade täituvus kui publiku absoluutarv (Smith et al., 2003).

5.2. Publiku absoluutarvu ja areeni täituvuse kasv ning selle mõju koduväljakueelisele korvpallis

Pealtvaatajate keskmine number kasvab korvpalliliigas NBA (La, 2014) ja pesapalliliigas MLB (Smith & Groetzinger, 2010) nädalavahetuseti, kui võrrelda seda tööpäevadega.

Seitsme aasta (2006/2007 – 2012/2013) kohta korraldatud uuring näitab, et nädalavahetustel tõuseb korvpalliliigas NBA pealtvaatajate hulk 4.12%. Kusjuures on selgelt näha trend, et võistkonnad, millel on suur turg, saavad hooaja jooksul rohkem kodukohtumisi nädalavahetuseti pidada. Nii asuvadki selles arvestuses esirinnas just suurlinnade klubid – New York Knicks, Los Angeles Lakers ja Brooklyn Nets. Tagantpool leiame aga madala turu suurusega meeskonnad – Indiana Pacers, Oklahoma City Thunder ning Utah Jazz (La, 2014).

Numbrid näitavad, et publiku arvu kasv nädalavahetustel (seeläbi ka areeni täituvuse kasv), võrreldes tööpäevadega, annab korvpallis kodumeeskondadele väga väikese eelise. Koduväljakueelis tõuseb sellistel juhtudel kõigest 0.9%. Samuti ei parane märgatavalt kodus mängivate võistkondade statistilised näitajad (La, 2014).

Tabel 7. Publiku arvu tõus nädalavahetusel ning selle mõju koduväljakul mängivatele meeskondadele korvpalliliigas NBA (La, 2014).

	Nädalavahetus	Tööpäev	Nädalavahetus – Tööpäev =
Areeni täituvus publikuga (%)	91.16%	87.04%	4.12%
Kodumeeskonna võit (%)	60.4%	59.5%	0.9%
Kodumeeskonna resultatiivsed sõõdud	22.02	22.37	-0.25
Kodumeeskonna lauapallid	42.34	42.22	0.12
Kodumeeskonna tabatud vabavisked	18.88	18.80	0.08

Tõenäoliselt on 4.12% publiku arvu kasv liiga väike, et märkimisväärselt parandada kodus mängivate klubide sooritust, sest tavaliselt on areenid pealtvaatajatega niigi väga kõrgelt täidetud (La, 2014; Smith et al., 2003). Võrdluseks, aastatel 1996 – 2005 tõusis pesapalliliigas MLB nädalavahetuse ti pealtvaatajate arv staadionitel 12% ning selles liigas on publiku arvu kasv positiivselt seotud ka kõrgema koduväljakueelise ga (Smith & Groetzinger, 2010). Oluline ongi see, et pesapallis on areenide keskmine täituvus märkimisväärselt madalam kui korvpallis (Smith et al., 2003) ning seetõttu on pealtvaatajate arvu ning selle mõju koduväljakueelisele lihtsam tõsta (Smith & Groetzinger, 2010).

5.3. Publiku poolehoid ja selle mõju koduväljakueelisele

Nii korvpallis kui jalgpallis leidub näiteid, kus kaks klubi paiknevad ühes linnas ning jagavad koduplatsi. Selline olukord leiab aset Los Angeleses, kus meeskonnad Lakers ja Clippers peavad mõlemad kodukohtumisi Staples Centre'is (Sanders & Boudreaux). Itaalia jalgpalliliigas peavad kodumänge samal staadionil AC Milan ja Internazionale, samuti ka AS Roma ning Roma Lazio (Van De Ven, 2011).

Alates hooajast 1999/2000 kuni 2011/2012 kohtusid Lakers ja Clippers Staples Centre'is omavahel 51 korda. Huvitaval kombel tuleb üks meeskondadest alati koduvõistkonnaks märkida. 26 korda oli selleks Clippers ning ülejäänud juhtudel Lakers. Kuna korvpalliliigas NBA on laialt levinud hooajapiletite süsteem, siis suure tõenäosusega on ka nende kahe klubi kohtumisel rohkem selle võistkonna poolehoidjaid, mis on märgitud kodumeeskonnaks. Tulemustest selgub, et Lakers võitis 84% mängudest, kui oli määratud kodumeeskonnaks ning 65.4%, kui oli märgitud võõrsilvõistkonnaks. Ehk mõlemad klubid olid edukamad, kui olid kohtumisele üles antud kodus mängiva meeskonnana ning said seeläbi pealtvaatajatelt rohkem toetust (Sanders & Boudreaux).

Samuti on teada, et ainult kolmel korral on nii Lakers kui Clippers enne omavahelist kohtumist pidanud mängima võõral väljakul, kui kohumiseni on jäänud alla päeva. See on oluline fakt, sest järjestikustel päevadel mängimine kahjustab võistkondade keskmisi punktiskoore (Entine & Small, 2008; Steenland & Deddens, 1997). Veel on tähtis teadmine, et mõlemad klubid on saaliga võrdselt tuttavad (Sanders & Boudreaux).

Seega on koduväljakueelist mõjutavad faktorid limiteeritud ning see näitab, et publiku poolehoiul on oluline roll korvpallimängude tulemustele (Sanders & Boudreaux). Sama ei saa väita Itaalia jalgpalliliiga kohta, sest samal staadionil mängivate klubide puhul ei esinenud märkimisväärtset koduväljakueelist, kui need kohtusid omavahel (Van De Ven, 2011).

5.4. Publiku häälekus ning selle mõju kohtunike tegevusele

40 jalgpallikohtunikku osales uuringus, mis analüüsis Inglismaa Premier League'i kohtumist Liverpooli ja Leicester City vahel, mis toimus hooajal 1998/1999. Mängust, milles oli koduvõistkonnaks Liverpool, valiti välja 47 olukorda, mida video vahendusel asusid hindama eksperimendis osalevad kohtunikud. Arbiitrid jagati kaheks: esimene grupp, mis

jälgis mängu ja selle intsidente koos publiku poolt tekitatud lärmiga ning teine grupp, mis jälgis sama asja ilma hääleta. Kohtunikud pidid iga olukorra kohta andma individuaalse hinnangu, kusjuures valikuid oli neli – koduvõistkonna viga, võõrsilmeeskonna viga, viga puudub või pole kindel. Tulemused näitasid, et mängu hääleta jälginud osalejad olid oma otsustes kindlamad ning märkisid koduvõistkonnale 15.5% rohkem vigu kui esimesse gruppi kuulunud kohtunikud. Kui aga võrreldi mängu päriselt vilistanud arbiitrite ja häälega videot vaadanud kohtunike valikuid, siis selgus, et need olid äärmiselt sarnased (Nevill et al., 2002).

Uuringu tulemused näitavad, et publiku häälekus mõjutab jalgpallikohtunikke – nad on oma otsustes ebakindlamad ning vilistavad seetõttu pigem koduvõistkonna kasuks (Nevill et al., 2002). Sellist uurimustööd ei ole koostatud korvpalli kohta, kuid huvitav oleks näha vastavaid tulemusi sellel spordialal.

6. KOHTUNIKE OTSUSTE MÕJU KODUVÄLJAKUEELISELE

6.1. Jalgpallikohtunike otsuste mõju koduväljakueelisele

Jalgpallis saavad kohtunikud lisaks vigade määramisele kodustaadionil mängivaid meeskondi eelistada lisaminutite ning penaltite määramisel (Sutter & Kocher, 2004).

Uuring, mis on koostatud 2000/2001 hooaja Saksamaa Bundesliga kohtumiste põhjal, näitab, et lisaminutite määratakse oluliselt vähem, kui vahe kahe võistkonna vahel on suur ning mängu võitja teada. Samas selgub, et kohtunikud lisavad kohtumisele kõige rohkem lisaaega, kui koduvõistkond on ühe väravaga kaotusseisus. Märgatavalt vähem minuteid määratakse, kui koduplatsil mängiv meeskond on väravaga ees või on seis viigis (Sutter & Kocher, 2004).

Samas uuringus vaadeldi penaltite määramist kodu- ja võõrsilvõistkondade vahel. Kogu hooaja peale anti koduväljakul mängivatele klubidele 55 penaltit ning välisvõistkondale ainult 21. Kusjuures viiel korral määrati kodumeeskonnale ning ühel korral võõrsilmeeskonnale 11 meetri karistuslööki ebaõiglaselt. Samuti selgub, et 12 juhul jäi koduplatsil mängivale meeskonnale penalti määramata, kuigi see oluks kohtuniku poolt ainus õige valik. Välisvõistkondadega juhtus sama asi aga lausa 19 korda (Sutter & Kocher, 2004).

6.2. Korvpallikohtunike otsuste mõju koduväljakueelisele

Anderson & Pierce (2009) avaldasid uuringu, mis analüüsis 365 meeste ülikooliliiga mängu hooajal 2004/2005. Keskenduti just vigade vilistamisele kohtunike poolt. Kusjuures statistikat koguti ainult kohtumiste esimese poolaja põhjal, et vältida situatsioone, kus pingeliste mängude lõpus meelega reegleid rikutakse. Tehnilisi vigu uuringusse ei kaasatud. Keskmiselt vilistati neis kohtumistes 15.1 viga esimesel poolajal ning tulemused näitavad, et on suurem tõenäosus (7%), et vile tuleb võõrsilvõistkonna kahjuks.

Lisaks vigadele esineb korvpallis veel mitmeid määrusterikkumisi (näiteks jooksud), mille korral kohtunikud peavad mängu sekkuma. Tihti on sellised situatsioonid subjektiivsed nagu ka vigade määramine (Price et al., 2012).

Uuringus, mis analüüsis 2002/2003 kuni 2007/2008 hooaja kohtumisi korvpalliliigas NBA, jagati pallikaotused kahte kategooriasse. Esimesse gruppi kuuluvad jooksud, ründajavead, kolme sekundi määruse rikkumised ning olukorrad, kui ründaja puudub langevat palli. Need pallikaotused tulenevad alati kohtuniku otsusest ning võivad tihti olla väga subjektiivsed. Teise gruppi määrati valesöödud, pallikäsitusel kaotatud pallid või 24 sekundi reegli rikkumised. Need pallikaotused on otseselt seotud mängijate tegevusega ning ei olene väljakukohtunist. Seega eristab kahte gruppi see, et esimesse kuuluvate pallikaotuste vilistamisel on õigusemõistjatel võimalik ühte võistkonda soosida, kuid teise kategooria pallikotuste puhul see võimalik ei ole. Tulemused näitavad, et kohtunikud annavad koduväljakul mängivatele võistkondadele eelise. Nimelt esines kodumeeskondadel keskmiselt 8% kuni 11% vähem esimesse gruppi kuuluvaid pallikaotusi kui võõrsilmeeskondadel. Pallikaotusi, mis olenevad ainult mängijate tegevusest, esines välisvõistkondadel ainult kuni 2% rohkem (Price et al., 2012).

KOKKUVÕTE

Koduväljakueelise olemasolu korvpallis on leidnud laialdast kinnitust. Seda tõestavad uuringud erinevate riikide liigade näitel, kus koduväljakul mängivatel võistkondadel esineb suurem võiduprotsent ning paremad statistilised näitajad kui külalismeeskondadel.

Koduväljakueelist korvpallis mõjutavad mitmed mängu asukohast tulenevad faktorid, mis omakorda võivad avaldada mõju sportlaste, treenerite, kohtunike psühholoogilisele ja käitumuslikule seisundile. Erinevad mängu asukoha faktorid ning muutused sportlaste, treenerite, kohtunike tegevuses tekitavad soodsa olukorra koduväljakueeliseks.

Üheks mängu asukoha teguriks on territooriumi kaitsmine, mis tähendab spordis seda, et koduväljakul tuleb vastase üle kindlasti võit võtta. Territooriumi kaitsmine on paremini arenenud riikides, mis on tihti olnud sõjaolukorras. Sama nähtus on märkimisväärselt madalam pealinnades, kui võrrelda neid teiste piirkondadega samas riigis. Territooriumi kaitsmine avaldub korvpallis koduväljakueeliseks ning tulemused näitavad, et see on kõrgem neis riikides, mis on konfliktse ajalooga, ning madalam pealinnades. Seda kinnitavad uuringud jalgpalli põhjal. Territooriumi kaitsmisega on seotud ka tulemused, mis näitavad, et mehed kasutavad kodus mängimise eelist paremini kui naised – seda kinnitavad uuringud veepalli ja jalgpalli põhjal. Korvpallis sellist võrdlust pole korraldatud, kuid huvitav oleks teada, kas sama seaduspära kehtib ka sellel spordialal.

Publik saab koduväljakueelist mõjutada mitmel viisil. Korvpalliliigas NBA on areenide täituvus pealtvaatajatega väga kõrge ja see avaldab positiivset mõju koduväljakueelisele selles liigas, kuid pealtvaatajate absoluutarvu kasv 4% võrra ei mõjuta seda oluliselt. Korvpalli puhul annab koduväljakueelisele positiivse efekti ka pealtvaatajate poolehoid. Publiku häälekuse mõju kohtunikele on uuritud jalgpallis ning leitud, et see muudab arbiitreid ebakindlaks ning seetõttu soositakse kodumeeskondi.

Publiku häälekuse mõju korvpallikohtunikele ei ole uuritud, kuid tulemused näitavad, et ka sel spordialal eelistavad õigusemõistjad vigade ja teiste subjektiivsete otsuste määramisel koduplatsil mängivaid võistkondi.

Seega võib käsitletud uuringute põhjal väita, et koduväljakueelise seisukohalt on korvpallis olulised faktorid territooriumi kaitsmine, areeni täituvus pealtvaatajatega, publiku poolehoid ning kohtunike otsused. Veel saab huvitava infona välja tuua, et koduväljakueelise korvpallis oleneb võistluste tasemest – nõrgemates liigades esineb suurem koduväljakueelis.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Anderson KJ, Pierce DA. Officiating bias: The effect of foul differential on foul calls in NCAA basketball. *J Sport Sci* 2009; 27(7): 687 – 694.
2. Carron AV, Loughhead TM, Bray SR. The home advantage in sport competitions: Courneya and Carron's (1992) conceptual framework a decade later. *J Sport Sci* 2005; 23(4): 395 – 407.
3. Carron AV, Paradis F. Home Advantage. Eklund RC, Tenenbaum G. *Encyclopedia of Sport and Exercise Psychology*. Thousands Oaks. Sage Publications 2014: 351 – 355.
4. Courneya KS, Carron AV. The home advantage in sport competitions: A literature review. *J Sport Exercise Psy* 1992; 14(1): 13 – 27.
5. De Rose Junior D. Statistical analysis of basketball performance indicators according to home/away games and winning and losing teams. *J Hum Movement Stud* 2004; 47: 327 – 336.
6. Entine OA, Small DS. The Role of Rest in the NBA Home-Court Advantage. *JQAS* 2008; 4(2). doi: 10.2202/1559-0410.1106.
7. Garcia J, Saez J, Ibanez SJ, Parejo I, Canadas M. Home advantage analysis in ACB league in season 2007-2008. *Rev Psicol Deporte* 2009; 18(3): 331 – 335.
8. Gomez MA, Pollard R. Reduced home advantage for basketball teams from capital cities in Europe. *Eur J Sport Sci* 2011; 11(2): 143 – 148.
9. Gomez MA, Pollard R, Luis-Pascual JC. Comparison of the home advantage in nine different professional team sports in Spain. *Percept Motor Skill* 2011; 113(1): 150 – 156.
10. Ibanez J, Sampaio J, Feu S, Lorenzo A, Gomez MA et al. Basketball game-related statistics that discriminate between teams' season-long success. *Eur J Sport Sci* 2008; 8(6): 369 – 372.
11. Jones MB. Home Advantage in the NBA as a Game-Long Process. *JQAS* 2007; 3(4): 1 – 16.
12. La M. Home Team Advantage in the NBA: The Effect of Fan Attendance on Performance. *Munich Personal RePEc Archive* 2014; Paper 57549.

13. Legaz-Arrese M, Moliner-Urdiales D, Munguía-Izquierdo D. Home advantage and sports performance: Evidence, causes and psychological implications. *Univ Psychol* 2013; 12(3): 933 – 943.
14. Neave N, Wolfson S. Testosterone, territoriality, and the 'home advantage'. *Physiol Behav* 2003; 78(2): 269 – 275.
15. Nevill AM, Balmer NJ, Williams AM. The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychol Sport Exerc* 2002; 3(4) 261 – 272.
16. Pojskic H, Separovic V, Uzicanin E. Modelling home advantage in basketball at different levels on competition. *Acta Kinesiologica* 2011; 5(1): 25 – 30.
17. Pollard R. Evidence of a reduced home advantage when a team moves to a new stadium. *J Sport Sci* 2002; 20(12): 969 – 973.
18. Pollard R. Home Advantage in Football: A Current Review of an Unsolved Puzzle. *Open Sports Sci J* 2008; 1: 12 – 14.
19. Pollard R. Worldwide regional variations in home advantage in association football. *J Sport Sci* 2006; 24(3): 231 – 240.
20. Pollard R, Gomez MA. Comparison of home advantage in men's and women's football leagues in Europe. *Eur J Sport Sci* 2014; 14(1): 77- 83.
21. Pollard R, Gomez MA. Home advantage in football in South-West Europe: Long-term trends, regional variation, and team differences. *Eur J Sport Sci* 2009; 9(6): 341 – 352.
22. Pollard R, Gomez MA. Variations in home advantage in the national basketball leagues of europe. *Rev Psicol Deporte* 2013; 22(1): 263 – 266.
23. Pollard R, Pollard G. Long-term trends in home advantage in professional team sports in North America and England (1876 – 2003). *J Sport Sci* 2005; 23(4): 337 – 350.
24. Price J, Remer M, Stone DF. Subperfect Game: Profitable Biases of NBA Referees. *J Econ Manage Strat* 2012; 21(1): 271 – 300.
25. Prieto M, Gomez MA, Pollard R. Home Advantage in Men's and Women's Spanish First and Second Division Water Polo Leagues. *J Hum Kinet* 2013; 37(1): 137 – 143.
26. Sanders S, Boudreaux C. The Supportive Crowd Effect upon (Relative) Performance Production: A Behavioral Economic Theory and Natural Experiment (in press).
27. Smith DR, Ciacciarelli A, Serzan J, Lambert D. The Home Advantage Revisited Winning and Crowd Support in an Era of National Publics. *J Sport Soc Issues* 2003; 27(4): 346 – 371.
28. Smith EE, Groetzinger JD. Do Fans Matter? The Effect of Attendance on the Outcomes of Major League Baseball Games. *JQAS* 2010; 6(1): Article 4.

29. Steenland K, Deddens JA. Effect of travel and rest on performance of professional basketball players. *Sleep* 1997; 20(5): 366 – 396.
30. Sutter M, Kocher MG. Favoritism of agents – The case of referees' home bias. *J Econ Psychol* 2004; 25(4): 461 – 469.
31. Trandel GA, Maxcy J. Adjusting Winning-Percentage Standard Deviations and a Measure of Competitive Balance for Home Advantage. *JQAS* 2011; 7(1): 1 – 17.
32. Van De Ven, N. Supporters Are Not Necessary for the Home Advantage: Evidence From Same-Stadium Derbies and Games Without an Audience. *J Appl Soc Psychol* 2011; 41(12) 2785 – 2792.

SUMMARY

Home court advantage in basketball

There are clear evidences for home court advantage in basketball. These are proven by studies of different leagues, where home teams have better winning percentages and statistical numbers than visitors.

Home court advantage is affected by game location factors. These factors could influence critical psychological states and critical behavioral states of athletes, coaches and officials. Different game location factors and changes in athletes, coaches and officials behavior create a favorable situation for home field advantage.

One of the game location factors is the protection of the territory. In sports it means that it is important to win at home. The protection of the territory is better in the countries, which have often been in a war situation. But it is lower in capital cities if compered to other regions in same country. The protection of the territory is related to home court advantage in basketball and football. Results confirm that home court advantage in these sports is higher in countries with conflicting history and lower in capital cities. Results that show higher home field advantage for men are also related to the protection of the territory – it is confirmed by studies about water polo and football. There are no such comparisons about basketball, so it would be interesting to know whether men have greater home court advantage in this sport.

Public can affect home court advantage in different ways. The density of crowd is very high in the NBA and it influences home field advantage positively. But the slight increase of spectators do not affect it significantly. The support of fans also gives a boost for home court advantage in basketball.

Referees should be impartial, but results show that football referees are influenced by crowd noise, so they favor home teams, if they call fouls or make other subjective decisions. Same situation occurs in basketball, but it is not clear that it is caused by crowd noise.

Crucial factors for home court advantage in basketball are: the protection of the territory, crowd density, fan support and referee bias. Interestingly, the home field advantage in basketball is higher in lower level competitions.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Sep'.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Renè Sepp

sünnikuupäev:

17.01.1991

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Koduväljakueelis korvpallis,

mille juhendaja on

Toomas Kandimaa,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 29.04.2015